

We gaan naar Ruchama

De staat Israël bestaat zeventig jaar. In die zeven decennia heeft het volk vaak en veel moeten vechten.

Dat begon vrijwel direct na het uitroepen van de onafhankelijkheid op 14 mei 1948, toen de legers van Egypte, Irak, Libanon en Syrië de nieuwe staat aanvielen. Van noord tot zuid vochten Joden voor hun land en leven. Dit verhaal vertelt de geschiedenis van de slag om kibboets Yad Mordechai in het zuiden van Israël.

tekst: SANDOR VAN LEEUWEN beeld: WIKIMEDIA

Het gevaar zou uit het zuiden komen. Dat wist Yaël. Dat wisten zelfs Noam en Sarah, met wie ze hand in hand door de tuinen wandelde. De kibboets had prachtige laantjes, veldjes waar de tweeling kon spelen. Hier en daar groeiden grote cactussen, die nu in felle kleuren bloeiden tegen de achtergrond van een pastelblauwe lucht. Boven het geklets van Noam uit hoorde Yaël een zacht gebrom. Ze was niet de enige. Moshe, haar man, draaide zich om. En verderop keek een andere moeder met haar hand boven haar ogen in het rond. Moshe was de eerste die de twee stipjes in de zinderende woestijnlucht ontdekte. Twee stipjes die vanuit het zuiden naderden.

„Vlug! Breng Noam en Sarah weg!” riep Moshe. „Rennen!”

Overall om Yaël heen begonnen ouders te rennen. De moeders renden richting het centrum van de kibboets. Daar waren de schuilkelders. De vaders renden de andere kant op, in de richting van de verschillende verdedigingsposten die rondom de grote boerderij waren ingericht.

Achter de hijgende moeders werd de stalen deur met een klap dichtgetrokken. Een tweede klap volgde bijna direct daarna. Harder. Angstaanjagender. De schuilkelder trilde. Kinderen begonnen te huilen. Yaël keek naar Ruth, een van de kinderverzorgsters, die vlak bij haar op het houten bankje zat.

„Bedenk iets. Geef ze afleiding”, fluisterde Yaël, opzij gebogen. Ruth knikte. Onder het bankje lagen speeltjes en boeken.

„Jongens en meisjes! Opgelet! Ik ga een mooi verhaal voorlezen”, riep Ruth enthousiast. Sommige kleintjes stopten met snikken. Moeders en verzorgsters zetten de kinderen in een kring om Ruth heen. Yaël bleef luisteren naar de geluiden die van buiten de schuilkelder klonken. Geratel van machinegeweren. Het geluid deed een van de 5-jarigen, die nog wat zat na te snikken, opnieuw in huilen uitbarsten. „Stop daarmee!” riep een verzorgster tegen het ventje. „Je moet eens opletten

wat onze mannen met die vliegtuigen zullen doen.”

Een nieuwe ontploffing deed het gebouw trillen.

De kinderen waren een probleem, wist Yaël. Afgevaardigden van Yad Mordechai, zoals de kibboets was genoemd, hadden vaak met de Haganah –het Joodse leger– gesproken over evacuatie van de kinderen. Maar ieder verzoek om evacuatie was van de hand gewezen.

De leiding van de Haganah geloofde niet dat Egypte zou meedoen aan de oorlog. Bovendien, had een officier botweg gezegd, was het beter voor de vechtlust van de bewoners van de >>

kibboets. „Niets doet de vechtlust van een soldaat zo verminderen als de voorbereidingen voor een evacuatie.” Daar konden de kibboetsbewoners het mee doen.

De kinderen in de schuilkelder wisten er nog niets van, maar nu de eerste bommen waren gevallen, waren Yaël en de andere moeders vastbesloten hun kleintjes naar een veiliger plaats te brengen. Yad Mordechai lag precies langs de snelweg richting het noorden en ongetwijfeld zou het Egyptische leger de Joodse boerderij willen veroveren.

Noam en Sarah zaten te spelen op de grond, toen iemand van het onderwijscomité de schuilkelder binnenkwam. „Het verdedigingscomité heeft zojuist de knoop doorgehakt. Zij heeft het regionale hoofdkwartier van het leger in Ni 'Am bericht gestuurd dat zij willen dat de kinderen geëvacueerd worden. Gershon heeft als hoogste commandant in de regio laten weten dat hij mensen naar Yad Mordechai zal sturen met drie pantserwagens en een gepantserde bus. Hij verwacht rond middernacht aan te komen. Ik wil jullie vragen mensen aan te wijzen die meegaan. Er zullen ook vrouwen hier moeten blijven om voor de kippen, de koeien en de keuken te zorgen. Verder moeten jullie spullen inpakken voor de kinderen.”

Op de bewaking na werd iedereen in de kibboets opgeroepen mee te helpen bij de evacuatie. Mannen sjouwden bedden en matrassen vanuit de huizen en laadden huisraad op de vrachtwagens. De verzorgsters

pakten kleren voor de kinderen in. Ouders gingen naar de kinderkamers om speelgoed te pakken voor de reis. Niemand wist wat ze precies konden verwachten. Hoe lang zouden de kinderen wegblijven?

Yaël had te horen gekregen dat zij als kinderverzorgster met het konvooi mee zou gaan. Op die manier kon zij voor Noam en Sarah zorgen, maar ze zou afscheid moeten nemen van Moshe. Die zou blijven om de kibboets te verdedigen. In de kast in de slaapkamer zocht Yaël haastig de noodzakelijkste dingen, die ze in een tas stopte. Moshe kwam de kamer binnenstommelen. „Neem onze fotoalbums mee voor de kinderen”, zei hij.

„Waarom? Waar is dat goed voor? Dat is alleen maar lastig”, antwoordde Yaël.

„Neem ze mee”, herhaalde hij. Yaël begreep wat Moshe dacht. Zij

„Ani ohev otcha”,
fluisterde Moshe.
„Ik hou van je”

kenden elkaar al vanaf hun 11e jaar en Yaël kon de gedachten van haar man zo ongeveer lezen. De fotoalbums moesten mee, zodat de kinderen zich hem later konden herinneren... Maar de gedachte dat hij de strijd niet zou overleven, was ondraaglijk voor haar. „Ik heb genoeg andere dingen aan m'n hoofd dan me zorgen te maken over die albums”, antwoordde ze kortaf.

Moshe drong aan. „Kom op! Neem die albums mee. Als de Egyptenaren

hier komen, dan wordt het vechten. Je hebt het net gemerkt. Ze zullen de kibboets bombarderen, beschieten. Het zal niet zo makkelijk zijn hier uit te komen. Het is goed dat je nu weggaat, want als er een van ons moet sterven, dan hebben de kinderen jou het meest nodig. En je weet hoe je die last zult moeten dragen.” Yaël zweeg. Uit het kleine houten kastje pakte ze de fotoalbums.

Om elf uur arriveerden de gepantserde vrachtauto's om de kinderen te evacueren. Toen de mannen uitstapten, bleek dat er niet alleen chauffeurs in de trucks zaten. Gershon was ook meegekomen, samen met een viertal kibboetsbewoners.

Het meest verbaasd waren de bewoners over de komst van Wolf en Vered, een echtpaar dat sinds kort op de kibboets woonde. Vered was een paar dagen geleden bevallen. „Wat doe jij hier?” vroeg Yaël verbaasd. „Waarom ben je niet veilig in Rehovot gebleven? Daar was je veilig en kon je rustig herstellen. Het is hier levensgevaarlijk!”

Wolf antwoordde: „Moesten wij veilig in Rehovot blijven terwijl jullie de kibboets verdedigen? Wat er ook gebeurt, wij blijven hier.”

Vanuit uit het kindershuis klonk gehuil. Een paar kinderen waren wakker geworden van de herrie die de volwassenen buiten maakten. Ruth kwam naar buiten lopen met een baby op de arm. Een moeder liep het gebouw in om haar kind te zoeken en aan te kleden voor de reis door de koude woestijnnacht.

Sarah lag nog te slapen toen Yaël bij haar kwam. Haar zwarte haren lagen als een stralenkrans om haar hoofd. Haar broertje zat half versuft rechtop in zijn bed in z'n ogen te wrijven. „Noam, kom maar! Wel zachtjes doen hoor.”

Zodra Yaël hem had aangekleed, bracht zij hem naar Moshe. „Ik ga Sarah halen.”

Moshe nam Noam in zijn gespierde armen en drukte het kereltje tegen zich aan. „Ani ohev otcha”, fluisterde hij. „Ik hou van je.”

Yaël droeg een slapende Sarah naar buiten en samen liepen zij naar de vrachtwagens. „Masa'it!” riep Noam toen hij de trucks zag staan. „Vrachtwagen!”

Moshe hielp zijn zoon naar binnen. De eerste kinderen zaten al achter in de trucks. Slaperig. Versuft. Soms half ziek door de spanning van de achterliggende dagen. Er werd veel gehuild, vooral door de oudere kinderen. De kleintjes leken minder last te hebben van de spanning.

Het duurde lang voor alle auto's vol zaten. Mannen en vrouwen klampten zich voor de zoveelste keer aan elkaar vast. Ouders liepen langs, tuurden door de ramen, zwaaien naar de kinderen, gaven ze kushandjes die in het donker niet te zien waren. Toen reden de wagens weg.

De kibboetsbewoners draaiden zich om. Het werk wachtte. Iedereen had een taak gekregen en moest weer aan de slag. Gershon, die niet alleen de leiding had gehad over het transport, maar ook de leiding had over de

militairen in dit deel van de Negev, had voorgesteld de keurige rij bomen langs de oprit naar de kibboets om te hakken en er een wegversperring van te maken. Een groepje mannen moest de bomen omhakken. Tussen alle werkzaamheden door liep de ene na de andere ouder langs bij Shamay, die achter zijn radio zat. „Shamay, heb je al wat gehoord? Heb je geprobeerd contact te krijgen met Gvar 'Am? Of zijn ze naar Dorot gereden? Heb je nog geen nieuws?”

Gershon wist nog niet waar hij heen zou rijden toen het kinderkonvooi Yad Mordechai verliet. Overal liepen gewapende mannen: Egyptische

patrouilles, Arabische guerrilla's en mannen van de Palmach, een Joodse legereenheid, die het gebied aan het verkennen waren. Het konvooi moest zich daarom langzaam, zonder licht, verplaatsen.

Gershon stuurde steeds verkenner vooruit om te kijken of het veilig was. Hij durfde het risico niet te lopen om over de weg te reizen en koos voor de ongemakkelijke, maar veiliger route door de velden. Het konvooi reed steeds tien, vijftien minuten en stopte dan, terwijl verkenner op zoek gingen naar mijnen of andere gevaren.

Gershon had de kinderen het liefst naar het noorden, richting Tel Aviv >>

gebracht, maar die weg leek te gevaarlijk. In plaats daarvan koos hij voor een route naar het zuidoosten. „We gaan naar Ruchama”, besliste hij. Die kibboets lag zo’n 15 kilometer ten oosten van de snelweg die de Egyptenaren zonder twijfel wilden veroveren.

In de gepantserde vrachtwagens zaten de kinderen slaapdronken te knikkebollen op de bankjes aan de zijkant van de laadbak. Yaël zat met een paar andere moeders op de vloer, die bedekt was met een aantal matrassen. Noam lag met z’n hoofd op een van de tassen. Sarah lag half op schoot, met haar benen op een bruine leren koffer. Andere kleine kinderen lagen op de vloer, met de verzorgsters tussen hen in. Hier en daar werd zacht gepraat. „Gaan we naar mijn tante Hanna?” „Gaan we naar de dierentuin?” „Waarom is mijn mama niet mee?” Het waren vooral de kleintjes die vragen stelden. De oudste kinderen, die de reden voor de gevaarlijke reis begrepen, waren wakker en gespannen. Toch probeerden zij zich groot te houden en stoer te zijn. Af en toe lieten de moeders en verzorgsters de kinderen van plaats wisselen. Sommige kinderen huilden: „Waarom moet ik op de bank zitten? Ik wil slapen. Het is hier zo’n lawaai! Ik kan niet slapen.” Ruth nam een van de huilende kinderen in haar armen. Uit een tas pakte ze een koekje. „Hier, eet maar lekker op!”

Het eerste morgenlicht verscheen in het oosten toen het konvooi einde-

lijk bij kibboets Ruchama aankwam. De kinderen van Ruchama werden door hun verzorgsters uit bed getild en naar de kamers van hun ouders gebracht. De uitgeputte kinderen van Yad Mordechai mochten in de lege bedjes slapen. Yaël stopte de tweeling in bed, maar nauwelijks waren Noam en Sarah in slaap gevallen, of het luchtalarm ging. In de schuilkelders bleek niet genoeg ruimte. De kinderen van Yad Mordechai werden uit hun bedden gehaald en meegenomen naar de loopgraven. „Waarom hebben jullie ons naar deze vreselijke plek gebracht?” zeiden sommige kinderen huilend. „Thuis was het veel beter. Daar konden we naar de schuilkelders.” Er vielen geen bommen. De Egyptische vliegtuigen vlogen over en verdwenen weer uit het zicht, maar niemand durfde de kinderen uit de loopgraven te halen.

Vanuit de loopgraven hoorden ze om zeven uur ’s morgens dof gedreun in de verte. De aanval op Yad Mordechai was begonnen. Met grauwe gezichten zaten Yaël, Ruth en de andere

moeders en verzorgsters rechtop tegen de wand gedrukt. De vliegtuigen die over Ruchama waren gevlogen, waren dus op weg geweest naar hun mannen, hun vrienden.

Na het ontbijt zei Yaël: „Ik kan er niet meer tegen. Ik ga kijken.” Zoals iedere kibboets in de Negev had ook Ruchama een hoge watertoren. Yaël en Ruth klommen de trap op naar het puntje van de toren. „Vreselijk...” kreunde Ruth. „Nee! Daar kan niemand meer in leven zijn! Moshe is dood!” huilde Yaël. In de verte waren rook, vlammen, ontploffingen te zien. De kibboets stond in brand. Yad Mordechai leek van de kaart geveegd.

Na vijf dagen vechten trokken de bewoners van kibboets Yad Mordechai zich in de nacht van 23 op 24 mei 1948 terug. Bijna een halfjaar later, op 5 november, werd de kibboets weer terugveroverd en kon de verwoeste boerderij weer worden opgebouwd. Van de ruim 100 verdedigers sneuvelden er 26 en raakten er 49 gewond. •

HET ZWAARD VAN DE WOESTIJN

Het verhaal op deze pagina's komt uit "Het zwaard van de woestijn". Sandor van Leeuwen was vorig jaar op bezoek in kibboets Yad Mordechai. Daar hoorde hij het verhaal van de heldhaftige verdediging. Slechts 113 mannen en jongens en 1 vrouw hielden dagenlang een Egyptisch leger van zo'n 2000 man tegen. In de museumwinkel van de kibboets kocht Van Leeuwen een Engelstalig boek over deze gebeurtenis. De uitgave werd door hem vertaald en bewerkt tot "Het zwaard van de woestijn", dat volgende maand verschijnt.

N. A. V. "HET ZWAARD VAN DE WOESTIJN", DOOR MARGARET LARKIN, SANDOR VAN LEEUWEN; UITG. DEN HERTOEG; 256 BLZ.; € 17,50.

